

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite

0026 OSLO

Deres ref
2025/1539

Vår ref
25/1776-2

Dato
5. mai 2025

Svar på dokument 8:247 S (2024–2025) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Sigbjørn Gjelsvik om å gi kommunene større frihet til å løse oppgavene og å redusere det statlige styringstrykket

Jeg viser til brev fra Stortingets kommunal- og forvaltningskomité av 24. april 2025 og representantforslag 8:247 S (2024–2025) om å gi kommunene større frihet til å løse oppgavene og redusere det statlige styringstrykket. Under følger vurderinger av forslagene i representantforslaget. Vurderinger til forslagene 2, 6, 7, 8 og 10 er innhentet fra Kunnskapsdepartementet.

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at forsøksloven blir endret slik at man får unntak fra EØS-regelverk.

Nå gjennomføres regjeringens forsøksordning for kommuner og fylkeskommuner, og i den forbindelse har departementet inngått kontrakt med Rambøll Management Consulting om å evaluere forsøksordningen. Det innebærer å evaluere om rammene for forsøksordningen, som for eksempel invitasjonen til forsøk og behandlingen av søknadene om forsøk fram til endelig godkjenning av forsøkene, er en hensiktsmessig måte å legge til rette for forsøk på. Denne evalueringen, samt andre utredninger om regelverket for forsøk og erfaringer med bruk av reglene, vil kunne gi et grunnlag for å vurdere ev. endringer i forsøksregelverket på sikt.

Når det gjelder forholdet til EØS-regelverket reguleres dette som kjent av EØS-avtalen og av EØS-loven. Det følger av dette at forsøksloven og forsøk med hjemmel i loven må være i tråd med EØS-regelverk.

2. Stortinget ber regjeringen sørge for at man gjennomfører stikkprøver og ikke ber alle kommuner eller skoler rapportere i tilfeller der målet er å skaffe datamateriell til forskning.

God forskning er avhengig av gode svar, og det er i både forskere og respondenters interesse at ikke arbeidsbelastningen ved datainnsamling og rapportering blir for stor. Det er ikke krav til at kommuner skal delta i forskningsprosjekt i skolen i dag, og kommunene/skolene må selv vurdere om det er relevant og nyttig for dem å delta i slike prosjekter.

Stikkprøver kan være en god måte å samle statistikk på, men vil i mange tilfeller ikke være tilstrekkelig til å si noe om den aktuelle populasjonen.

Regjeringen tar akademisk frihet på alvor og hverken vil eller kan instruere forskere i hvilke metoder de skal benytte seg av i sin forskning. Så lenge de følger øvrige lover og etiske retningslinjer som de er pålagt, står forskere fritt til å stille de spørsmålene som de ønsker – på den måten som de selv vil.

Det er allerede igangsatt flere tiltak for å redusere rapporteringsbyrden for respondenter til forskning og også statistikkinnsamling. Gjennom sin plan for Åpen forskning stiller Forskningsrådet krav om sikker lagring og tilgjengeliggjøring av forskningsdata i alle prosjektene som de finansieres, slik at dataene kan gjenbrukes av andre.

Staten har et ansvar for å unngå unødvendig byråkratisering og legge til rette for at ressursene både i kommuner og i barnehager og skoler blir brukt effektivt mot å nå sektorens mål og til barns beste. Regjeringen mener at skolepolitikken må fortsette å være kunnskapsbasert. God forskning og pålitelige statistikker er nødvendig for at vi skal tilby undervisning av høy kvalitet, samtidig som vi skal jobbe mest mulig effektivt.

3. Stortinget ber regjeringen sette i gang en systematisk gjennomgang og kartlegging av regelverk som særlig er problematisk for kommuner.

Kommunesektoren er under stort press når det gjelder økonomi og tilgang på arbeidskraft. For at norske kommuner og fylkeskommuner skal kunne fortsette å gi gode tjenester til innbyggere i hele landet, må vi ha et kritisk blikk på hvordan staten styrer kommunene. Å vurdere om ulikt regelverk er tilpasset situasjonen til enhver tid er en viktig oppgave for departementene. Regjeringen vurderer løpende hvordan vi gjennom regelverk og andre rammebetingelser best kan legge til rette for en bærekraftig kommunesektor, til beste for innbyggerne nå og i framtiden.

Jeg har videre varslet at regjeringen setter ned en kommisjon som skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren. Kommisjonen skal også se på

om det er andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødvendig høye kostnader eller lite effektiv oppgaveløsning. Problemstillingen som tas opp i forslaget, vil kunne bli vurdert i dette arbeidet.

4. Stortinget ber regjeringen sørge for bedre samordning av nye lovprosesser og innføre et prinsipp om at det samlede lovtrykket overfor kommunene må vurderes ved innføring av nye lover.

Kommunesektoren er under stort press når det gjelder økonomi og tilgang på arbeidskraft. For at norske kommuner og fylkeskommuner skal kunne fortsette å gi gode tjenester til innbyggere i hele landet, må vi ha et kritisk blikk på hvordan staten styrer kommunene. Å vurdere om ulikt regelverk er tilpasset situasjonen til enhver tid er en viktig oppgave for departementene. Regjeringen vurderer løpende hvordan vi gjennom regelverk og andre rammebetingelser best kan legge til rette for en bærekraftig kommunesektor, til beste for innbyggerne nå og i framtiden.

Jeg har videre varslet at regjeringen setter ned en kommisjon som skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren. Kommisjonen skal også se på om det er andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødvendig høye kostnader eller lite effektiv oppgaveløsning. Problemstillingen som tas opp i forslaget, vil kunne bli vurdert i dette arbeidet.

5. Stortinget ber regjeringen sørge for at statsforvalteren reduserer overprøvelser av kommunene, og at man lar kommunene i større grad få definere hvordan tjenestene skal utføres.

Jeg viser til Prop. 79 L (2024-2025) *Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven)* som ligger til behandling i Stortinget nå. Der er det gjort en grundig drøfting av forvaltningslovens regler om statens adgangen til å overprøve kommunens frie skjønn ved behandlingen av klager på kommunale vedtak der det er statlig klageorgan. Forslaget er at ny forvaltningslov viderefører dagens regel om at klageinstansen skal legge stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyret ved prøving av det frie skjønnet. I tillegg foreslås en strengere begrunnelsesplikt knyttet til dette. I proposisjonen vises det samtidig til at det er behov for å innhente ytterligere kunnskap på ulike fagområder om hvordan denne regelen fungerer i praksis.

Jeg har videre varslet at regjeringen setter ned en kommisjon som skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren. Kommisjonen skal også se på om det er andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødvendig høye kostnader eller lite effektiv oppgaveløsning. Problemstillingen som tas opp i forslaget, vil kunne bli vurdert i dette arbeidet.

6. Stortinget ber regjeringen avvikle norsk deltakelse i PISA.

PISA-undersøkelsen gir kunnskap om hvordan kompetansen i lesing, matematikk og naturfag hos norske 15-åringer utvikler seg over tid. Resultatene publiseres som gjennomsnitt på nasjonalt nivå, og det er ikke resultater på kommune-, skole- eller elevnivå. Undersøkelsen gir også informasjon om utviklingen i forhold som påvirker elevenes læringsresultater, som for eksempel læringsmiljø, undervisning og motivasjon.

PISA er en del av kvalitetsvurderingssystemet, og resultatene fra undersøkelsen brukes for å utvikle kvaliteten på alle nivå i skolen. I tråd med Hurdalsplattformen satte regjeringen i 2023 ned et partssammensatt utvalg som utredet kvalitetsvurderingssystemet og foreslo endringer i NOU 2023: 27 Et nytt system for kvalitetsutvikling – for elevenes læring og trivsel. Utvalget vurderte at PISA og de andre internasjonale undersøkelsene norske elever deltar i, ikke utgjør en stor belastning på skolene, siden de gjennomføres om utvalgsundersøkelser i sykluser på 3-4 år. Høringen viste at det var støtte blant de som ga høringsinnspill til å videreføre norsk deltakelse i de internasjonale undersøkelsene.

Regjeringen fulgte opp utvalgets anbefalinger gjennom Meld. St. 34 (2023–2024) *En mer praktisk skole – Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.-10. trinn*. I meldingen beskriver regjeringen et nytt system for kvalitetsutvikling som skal legge bedre til rette for tillit, dialog og samarbeid om kvalitetsutvikling. PISA og de internasjonale undersøkelsene skal fortsatt være en del av kvalitetsutviklingssystemet, og norske elever skal fortsatt delta i disse undersøkelsene. Stortinget behandlet meldingen og ga sin tilslutning til forslagene gjennom Innstilling 55 S (2023–2024).

7. Stortinget ber regjeringen gjøre nasjonale prøver til læringsstøttende utvalgsprøver.

Stortinget har allerede gitt sin tilslutning til dette i behandlingen av Meld. St. 34 (2023–2024). Her følger regjeringen opp anbefalingene fra kvalitetsutviklingsutvalgets innstilling NOU 2023: 27 om å erstatte dagens nasjonale prøver med nye prøver med et tydelig læringsstøttende formål. Dagens nasjonale prøver har et dobbelt formål. De skal både gi informasjon til å støtte lærernes underveisvurdering av elevene, og gi styringsinformasjon til bruk i kvalitetsutvikling. Tilbakemeldinger og erfaring har vist at det er vanskelig å forene disse målene i samme prøve. Gode prøver krever et tydelig formål. Derfor foreslo regjeringen i Meld. St. 34 (2023–2024) å utvikle nye prøver med et læringsstøttende formål, som skal erstatte dagens nasjonale prøver. De nye prøvene skal gi rikere informasjon om elevenes læring, og bedre støtte til lærernes pedagogiske arbeid. Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utvikle nye prøver med læringsstøttende formål. Oppdraget er tydelig på at prøvene skal utvikles i dialog med partene i skolen og involvere de som skal bruke prøvene.

8. Stortinget ber regjeringen gjennomgå rapporteringen i skolen for å forenkle og unngå dobbeltrapportering.

Nasjonale utdanningsmyndigheter er opptatt av å ikke pålegge kommunene mer omfattende og/eller mer detaljert rapportering enn det som er nødvendig. For eksempel gjør Utdanningsdirektoratet i dialog med kommunesektoren løpende vurderinger av omfanget av kommunenes rapportering i Grunnskolens informasjonssystem (GSI). Kunnskapsdepartementet følger kontinuerlig med på innholdet og omfanget av den samlede rapporteringen, og vurderer fortløpende behovet for eventuelle endringer.

Kunnskapsdepartementet har fremmet forslag om å opprette to nasjonale registre med personopplysninger om barn i barnehager og barn i grunnskoleopplæring, jf. Prop. 131 L (2024–2025). Lovforslaget kan redusere behovet for både lokal og nasjonal innhenting av samme informasjon.

9. Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av lover og forskrifter som berører kommuner direkte og som i praksis er foreldet, med hensikt om å oppheve dem.

Kommunesektoren er under stort press når det gjelder økonomi og tilgang på arbeidskraft. For at norske kommuner og fylkeskommuner skal kunne fortsette å gi gode tjenester til innbyggere i hele landet, må vi ha et kritisk blikk på hvordan staten styrer kommunene. Å vurdere om ulikt regelverk er tilpasset situasjonen til enhver tid er en viktig oppgave for departementene. Regjeringen vurderer løpende hvordan vi gjennom regelverk og andre rammebetingelser best kan legge til rette for en bærekraftig kommunesektor, til beste for innbyggerne nå og i framtiden.

Jeg har videre varslet at regjeringen setter ned en kommisjon som skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren. Kommisjonen skal også se på om det er andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødvendig høye kostnader eller lite effektiv oppgaveløsning. Problemstillingen som tas opp i forslaget, vil kunne bli vurdert i dette arbeidet.

10. Stortinget ber regjeringen innføre en mer fleksibel barnehagenorm hvor pedagogtettheten måles to ganger i året.

Pedagognormen innebærer at det skal være minst én pedagogisk leder per 7 barn under tre år og minst én pedagogisk leder per 14 barn over tre år. Barnehagene rapporterer en gang i året inn tall for antall barn og årsverk til Utdanningsdirektoratet. Denne rapporteringen brukes til å beregne tilskudd til private barnehager og til statistikk om bemanning- og pedagogtetthet. Selv om rapporteringen kun gjøres én gang i året, har barnehagen en plikt til å sørge for at barnehagen har forsvarlig pedagogisk bemanning gjennom hele barnehageåret. Det er uklart for Kunnskapsdepartementet hvordan innføring av et ekstra rapporteringstidspunkt for beregning av pedagogtetthet vil gi kommunene større frihet til å løse oppgavene og redusere det statlige styringstrykket. Barnehagesektoren er finansiert til at normen skal være oppfylt

gjennom hele året. Kommunene fører tilsyn med dette kravet, og tilsynstidspunktet kan ikke være begrenset til to datoer.

For regjeringen er det et mål at ansatte fortrinnsvis skal ha faste, hele stillinger. Det er uklart om forslagsstiller legger opp til stillinger som kun skal gjelde deler av året.

11. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om reduserte plankrav i plan- og bygningsloven.

Asplan Viak AS har på oppdrag fra Kommunal- og distriktsdepartementet utarbeidet en rapport om tidsbruken i plansaker og kommet med forslag til tiltak som kan redusere tidsbruken. Rapporten peker på at årsaken til økt tidsbruk synes å være mer komplekse planer og flere prosessuelle krav, som innsigelser og klager. Rapporten peker videre på en rekke forslag til tiltak som kan bidra til å redusere tidsbruken. Det pekes i liten grad på behov for justeringer i regelverket.

Mange kommunale planer har unødvendig mange og komplekse bestemmelser, men dette er ikke en nødvendig konsekvens av plan- og bygningsloven. Plan- og bygningsloven gir kommunene en rekke verktøy til bruk i arealplanleggingen og stor fleksibilitet og frihet til å bruke dem. Loven har ingen krav til utfallet av planprosessen. I lovens § 3-1 framgår det tydelig at planer ikke skal «være mer omfattende enn nødvendig». Vår erfaring er at det er praktiseringen av lovens bestemmelser som gjør at planene blir kompliserte og omfattende, og ikke loven i seg selv.

Vi ser imidlertid at kommunene trenger ytterligere veiledning i hvordan planene kan gjøres enklere og mindre komplekse. Dette er et arbeid som vi har på agendaen og som vi vil jobbe videre med i tiden som kommer.

Med hilsen

Kjersti Stenseng